

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách EU o volném obchodu

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2018/C 227/04)

Zpravodajka: **Tanja BUZEK**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	19. 10. 2017
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	REX
Přijato ve specializované sekci	26. 1. 2018
Přijato na plenárním zasedání	14. 2. 2018
Plenární zasedání č.	532
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	133/1/9

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá iniciativu Evropské komise, jejímž účelem je vyhodnotit v rámci neformálního dokumentu ⁽¹⁾ plnění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách EU o volném obchodu a uspořádat na toto téma konzultace s občanskou společností.

1.2. EHSV plní důležitou úlohu při zvyšování povědomí občanské společnosti v EU i ve třetích zemích o obchodní politice EU. Členové EHSV se věnují a nadále budou věnovat posilování spolupráce s občanskou společností ve třetích zemích, pokud jde o sledování toho, jak jsou sjednávány a plněny obchodní dohody EU.

1.3. EHSV vybízí Komisi k posilování dialogu s občanskou společností s cílem zlepšovat fungování kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v současných i budoucích obchodních dohodách a zvláště pak k tomu, aby se na toto téma zaměřila při přezkumu kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji v Komplexní hospodářské a obchodní dohody mezi Kanadou a EU (CETA).

1.4. EHSV nicméně Komisi vyzývá k ambicióznějšímu přístupu, zvláště pokud jde o posílení účinné vymahatelnosti závazků stanovených v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji, což je z hlediska EHSV otázka zásadní důležitosti. Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji musí mít stejnou váhu jako kapitoly o obchodních, technických či celních záležitostech.

1.4.1. EHSV doporučuje, aby interní poradní skupiny byly pověřeny sledováním dopadů všech částí obchodních dohod na lidská, pracovní a environmentální práva a aby do oblastí jejich působnosti spadaly zájmy spotřebitelů.

1.4.2. EHSV vyjadřuje politování nad příliš úzkým přístupem, který je v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji uplatňován ve vztahu k zájmům spotřebitelů, a uvítal by, kdyby tento rámec zahrnoval i kapitolu zaměřenou na spotřebitele, jejíž součástí by byly příslušné mezinárodní spotřebitelské normy a posilování spolupráce v oblasti vymáhání práv spotřebitelů.

⁽¹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155686.pdf.

1.5. EHSV je přesvědčen, že kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji hrají zásadní roli při plnění cílů, které Komise vytyčila ve svých strategiích „Obchod pro všechny“⁽²⁾ a „Využití potenciálu globalizace“⁽³⁾, a domnívá se, že vytváření interních poradních skupin je zásadním výsledkem, k jehož dosažení kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji vedly, neboť se tím posílí občanská společnost ve třetích zemích, tyto země budou vybízeny k aktivnímu vyznávání hodnot, které považujeme za „hodnoty EU“ a mezi něž patří sociální, spotřebitelské a environmentální normy a kulturní rozmanitost, a bude poskytnuta důležitá platforma umožňující sledovat plnění závazků přijatých v rámci obchodních dohod v oblasti lidských, pracovních a environmentálních práv.

1.6. EHSV oceňuje udělený mandát, aby pro interní poradní skupiny zajišťoval obsazení určitého počtu členských míst a sekretariát. Zdůrazňuje nicméně, že pro činnost stávajících i budoucích interních poradních skupin je i nadále zásadním problémem financování a otázka zdrojů, a žádá Komisi, Radu a Parlament, aby spolupracovaly s EHSV na bezodkladném zavedení systémových řešení v této oblasti.

1.7. EHSV se domnívá, že by Komise měla přijmout opatření ke zlepšení účinnosti kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a zvláště pak interních poradních skupin jakožto orgánů pověřených sledováním plnění přijatých závazků. Rada výše uvedených praktických doporučení by mohla být provedena beze změny kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v jejich stávajícím znění, a proto by měla být provedena bezodkladně.

1.7.1. Mezi zjištěné nedostatky patří nevyvážené členství v interních poradních skupinách a zpoždění s jejich zřizováním, potřeba konat společná zasedání interních poradních skupin EU a interních poradních skupin partnerských zemí a potřeba, aby se předsedové těchto skupin mohli účastnit jednání výborů pro obchod a udržitelný rozvoj a měli právo prezentovat postoje svých skupin, jakož i nedostatečné financování domácích poradních skupin ze strany EU i ze strany partnerských zemí.

1.7.2. EHSV proto navrhuje, aby bylo do znění dohody začleněno ustanovení o pořádání společných schůzí interních poradních skupin z EU a z dané partnerské země, aby si obě strany mohly vyměňovat zkušenosti o společných projektech a pracovat na společných doporučeních.

1.7.3. EHSV důrazně požaduje podporovat před vstupem dohody v platnost budování kapacit občanské společnosti v EU a zejména v partnerských zemích a za nezbytné politické, finanční a logistické podpory podněcovat k tomu, aby interní poradní skupiny vznikaly co nejdříve, přičemž je zároveň třeba zajistit vyvážené členství v těchto skupinách.

1.7.4. Upozorňujeme rovněž Komisi na nevyřešené otázky vyvolávající v místní občanské společnosti zmatky, a to jednak kvůli prolínání dohod EU o přidružení s prohloubenými a komplexními dohodami o volném obchodu (DCFTA) uzavřenými s Gruzíí, Moldavskem a Ukrajinou, a jednak v souvislosti s širší úlohou fóra občanské společnosti, zejména v Latinské Americe, která vedla k oslabení klíčových poselství interních poradních skupin každé strany.

1.7.5. EHSV se kromě toho kriticky staví ke skutečnosti, že Komise na stížnosti přicházející z interních poradních skupin neodpovídá. Mělo by být proto možné, aby monitorovací mechanismy v případě porušování jednoznačných závazků přijatých v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje dávaly nezávislé podněty k zahájení vyšetřování.

1.8. EHSV vyzývá Komisi k tomu, aby vytvořila transparentnější a jednodušší mechanismus vyřizování stížností, a doporučuje rovněž, aby se předsedové interních poradních skupin účastnili schůzí Výboru pro obchod a udržitelný rozvoj a aby byla Výboru pro obchod a udržitelný rozvoj uložena povinnost reagovat v přiměřeném časovém horizontu na problémy nadnesené interními poradními skupinami a na jejich doporučení. Doporučuje, aby mezi interními poradními skupinami EU, Komisí, ESVC, Evropským parlamentem a členskými státy EU probíhal pravidelný dialog.

1.9. S ohledem na cíle udržitelného rozvoje EHSV doporučuje, aby všechny budoucí mandáty ke sjednávání kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji zahrnovaly zvláštní doložku o podpoře cílů udržitelného rozvoje.

⁽²⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/154153.htm>.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_cs.pdf.

1.10. Vzhledem k tomu, že se Evropská komise zavázala, že bude klást velký důraz na zlepšování pracovněprávních ustanovení, měly by partnerské země před uzavřením obchodní dohody prokázat plné dodržování osmi základních pracovněprávních norem Mezinárodní organizace práce. Pokud partnerská země tyto úmluvy neratifikovala nebo je řádným způsobem neprovedla, nebo pokud neprokázala stejnou úroveň ochrany, doporučuje EHSV požadovat plán přijímání řádných závazků, jenž bude začleněn do kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji, aby bylo zaručeno, že se tak v přijatelné časové lhůtě stane.

1.11. EHSV konstatuje, že v neformálním dokumentu byla nadnesena otázka sankcí. Výbor vybízí Komisi k dalšímu prozkoumání stávajících sankčních mechanismů obchodních dohod a jejich dosavadního používání a k tomu, aby se poučila z jejich případných omezení, a na základě toho zhodnotila a zvýšila účinnost vymahatelného mechanismu dodržování právních předpisů, který by se mohl stát součástí kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Komise by přitom měla vzít plně na vědomí, že skupiny občanské společnosti vyjádřily s ohledem na jejich uplatňování nejen svou podporu, ale i vážné obavy.

1.12. EHSV je připraven hledat nové způsoby, jak být Komisi nápomocen při zvyšování účinnosti nezávislých mechanismů vymáhání plnění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, v neposlední řadě i na základě práva reagovat v situaci, kdy jeho výhrady nejsou vyslyšeny. Jakékoli uložení případných sankcí, pokud je to nezbytné, by však muselo být diferencované, pokud mají být potenciální obchodní partneři vůči takovému přístupu vstřícní. Na rozdíl od programu GSP+ nelze v případě sporu jednostranně odstoupit od některých ustanovení.

2. Obecné souvislosti

2.1. Od prvního začlenění ustanovení o udržitelném rozvoji do Dohody o hospodářském partnerství mezi státy Carifora a EU a od dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou, která vstoupila v platnost v roce 2011, obsahují všechny obchodní dohody EU kapitolu o obchodu a udržitelném rozvoji. V současné době má EU dohody, které obsahují kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji, také se Střední Amerikou, Kolumbií a Peru, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou a v budoucnosti uzavře nové dohody.

2.2. V poslední době vzrostl zájem na tom, aby obchodní dohody obsahovaly pracovněprávní, environmentální a spotřebitelská ustanovení. Diskuse na toto téma probíhají na půdě Evropského parlamentu i Rady, v členských státech i mezi zainteresovanými subjekty občanské společnosti a rovněž v rámci EHSV.

2.3. EHSV vydal v minulých letech několik stanovisek, která se týkají různých aspektů obchodu a udržitelného rozvoje v rámci obchodní politiky EU a která obsahují i příslušná doporučení. Jedná se především o stanoviska ke strategii „Obchod pro všechny“⁽⁴⁾, k úloze obchodu a investic při plnění a provádění cílů udržitelného rozvoje⁽⁵⁾, a zcela konkrétně též ke kapitole o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodě o volném obchodu mezi EU a Koreou⁽⁶⁾. V červenci 2017 uspořádal EHSV konferenci o tom, jak prostřednictvím kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách o volném obchodu docílit skutečných dopadů, které se zúčastnili zejména členové různých interních poradních skupin⁽⁷⁾.

2.4. Dopad a účelnost kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji je předmětem řady různých hodnocení. V EU sice existuje obecně silná podpora pro to, aby stávající i budoucí dohody o volném obchodu obsahovaly ambiciózní závazky v oblasti pracovních práv a ochrany životního prostředí a spotřebitelů i aktivní úlohy občanské společnosti, zároveň je však třeba prokázat, že kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji mohou vést k naplnění ambicí uvedených ve sdělení „Obchod pro všechny“⁽⁸⁾ a v nedávném diskusním dokumentu Komise o využití potenciálu globalizace⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice, zpravodaj: pan Peel (UK-I) (Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 123).

⁽⁵⁾ REX/486 – Stanovisko EHSV Klíčová úloha obchodu a investic při plnění a provádění cílů udržitelného rozvoje, zpravodaj: pan Peel (UK-I), spoluzpravodaj: pan Quarez (FR-II) (*dosud nezveřejněno v Úředním věstníku*).

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV Dohoda o volném obchodu mezi EU a Koreou – kapitola o obchodu a udržitelném rozvoji, zpravodaj: pan Fornea (RO-II) (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 201).

⁽⁷⁾ Konference na téma *Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji v obchodních dohodách EU – jak dosáhnout skutečného dopadu?* – shrnutí hlavních bodů: http://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/summary_conference_on_tsd_chapters_in_eu_trade_agreements.pdf.

⁽⁸⁾ Viz výše.

⁽⁹⁾ Viz výše.

2.5. V souvislosti s tím, že Evropský parlament vyslovil souhlas s dohodou CETA, slíbila komisařka Malmström poslancům Evropského parlamentu ⁽¹⁰⁾, že na téma kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji zahájí s poslanci Evropského parlamentu a s občanskou společností – včetně EHSV – rozsáhlou veřejnou konzultaci. Nad plněním kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji je třeba se zamýšlet i v souvislosti s probíhajícími obchodními jednáními s Mexikem a sdružením Mercosur a s tím, že EU by měla zaujmout postoj k případné revizi kapitoly v dohodě CETA ⁽¹¹⁾, na níž se obě strany shodly v rámci společného nástroje k výkladu dohody CETA ⁽¹²⁾.

2.6. Komise svým neoficiálním dokumentem ze dne 11. července 2017 ⁽¹³⁾ zamýšlela zahájit v následujících měsících diskusi s Evropským parlamentem, Radou a zainteresovanými stranami z občanské společnosti. Dokument obsahuje popis a hodnocení současné praxe a představuje dva způsoby, jak by se plnění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji mohlo zlepšit, přičemž vznášá několik otázek určených zainteresovaným stranám. Předkládané stanovisko EHSV má za cíl přispět k tomuto procesu a zamyslet se nad vznesenými otázkami.

2.7. Tento neoficiální dokument obdržely i členské státy, které k němu předkládají své připomínky a návrhy. V Evropském parlamentu se na jeho plenárním zasedání v lednu 2018 uskutečnila rozprava na toto téma.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV vítá iniciativu Evropské komise, jejímž účelem je vyhodnotit plnění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách EU o volném obchodu ⁽¹⁴⁾, a neoficiální dokument GR TRADE, jehož účelem je zahájit diskusi a uspořádat s občanskou společností konzultace ohledně toho, jak ho zlepšit.

3.2. EHSV je přesvědčen, že kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji hrají zásadní roli při uskutečňování záměru Komise podporovat cíle OSN v oblasti udržitelného rozvoje, vyjádřeného v její strategii „Obchod pro všechny“ a v diskusním dokumentu „Využití potenciálu globalizace“. Jsou právě tak důležité jako plnění mezinárodních závazků přijatých v rámci Pařížské dohody o změně klimatu či závazků týkajících se obchodování s fosilními palivy.

3.3. V souvislosti s cíli udržitelného rozvoje by chtěl EHSV upozornit na závěry a doporučení svého stanoviska ⁽¹⁵⁾, zvláště pak na to, že všechny budoucí mandáty ke sjednávání kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji by měly zahrnovat „zvláštní doložku požadující, aby obě strany všech monitorovacích mechanismů občanské společnosti spolupracovaly na prosazování cílů udržitelného rozvoje“ a že kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji „musí mít stejnou váhu jako kapitoly o obchodních, technických či celních záležitostech“.

3.3.1. Výbor již poukazoval ⁽¹⁶⁾ na to, že cíl udržitelného rozvoje 17 konkrétně odkazuje na úlohu občanské společnosti, a uvedl, že „úspěšná agenda udržitelného rozvoje vyžaduje partnerství mezi vládami, soukromým sektorem a občanskou společností“. V cílech udržitelného rozvoje se také poprvé v historii OSN uvádí, že se vlády zodpovídají lidu.

⁽¹⁰⁾ Dopis komisařky Malmström předsedovi výboru INTA panu Langemu, leden 2017, <https://ec.europa.eu/carol/index-iframe.cfm?fuseaction=download&documentId=090166e5af9d7b2e&title=letter.pdf>.

⁽¹¹⁾ Dopis komisařky Malmström kanadskému ministrovi pro mezinárodní obchod, panu Champagnovi, říjen 2017, https://ec.europa.eu/carol/index-iframe.cfm?fuseaction=download&documentId=090166e5b568bc60&title=SIGNED_LETTER.pdf.

⁽¹²⁾ Společný nástroj k výkladu Komplexní hospodářské a obchodní dohody (CETA) mezi Kanadou a Evropskou unií a jejími členskými státy (Úř. věst. L 11, 14.1.2017, s. 3).

⁽¹³⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1689>.

⁽¹⁴⁾ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o provádění dohod o volném obchodu, 9. listopadu 2017.

⁽¹⁵⁾ REX/486 – Stanovisko EHSV Klíčová úloha obchodu a investic při plnění a provádění cílů udržitelného rozvoje, zpravodaj: pan Peel (UK-I), spoluzpravodaj: pan Quarez (FR-II) (*dosud nezveřejněno v Úředním věstníku*).

⁽¹⁶⁾ REX/486 – Stanovisko EHSV Klíčová úloha obchodu a investic při plnění a provádění cílů udržitelného rozvoje, zpravodaj: pan Peel (UK-I), spoluzpravodaj: pan Quarez (FR-II) (*dosud nezveřejněno v Úředním věstníku*).

3.4. EHSV však vyjadřuje politování nad příliš úzkým přístupem, který se v současné debatě o kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji uplatňuje, a nad jejich celkovým rozsahem, pokud jde o zájmy spotřebitelů. Strategie „Obchod pro všechny“ věnuje pozornost pouze důvěře spotřebitelů v bezpečnost výrobků, zásady OSN pro ochranu spotřebitelů⁽¹⁷⁾ však nabízejí mnohem širší pojetí, zahrnující i ochranu soukromí spotřebitelů, jejich práva v oblasti elektronického obchodování a právo na účinné vymáhání práv spotřebitelů. Vzhledem k dopadu liberalizace obchodu na spotřebitele by EHSV uvítal, kdyby rámec pro obchod a udržitelný rozvoj zahrnoval i spotřebitelsky zaměřenou kapitolu o „obchodu a spotřebitelích“, jejíž součástí by byly příslušné mezinárodní spotřebitelské normy a posilování spolupráce v oblasti vymáhání práv spotřebitelů.

3.5. EHSV by dále uvítal, kdyby se EU zavázala uplatňovat ve své obchodní politice, a zvláště pak ve svých kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji, hledisko rovnosti žen a mužů. V mnoha zemích, které jsou obchodními partnery EU, tvoří v některých odvětvích, jako je například textilní průmysl, většinu pracovní síly ženy. Obchodní dohody EU by proto neměly zvyšovat nerovnost mezi ženami a muži. Evropská komise by měla zajistit, aby byly plně respektovány mezinárodní pracovněprávní normy týkající se rovnosti žen a mužů a práva žen v zaměstnání. EHSV vyzývá zejména k respektování Úmluvy MOP č. 100 o stejném odměňování, Úmluvy MOP č. 111 o diskriminaci (v zaměstnání a povolání), která zakazuje diskriminaci na pracovišti, a Úmluvy MOP č. 183 o ochraně mateřství.

3.6. EHSV vybízí Komisi k intenzivnějšímu dialogu s občanskou společností s cílem zlepšovat fungování kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v současných i budoucích obchodních dohodách, což by se mělo projevit zejména při přezkumu kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodě CETA⁽¹⁸⁾. EHSV v návaznosti na příslib komisařky Malmström vítá brzký přezkum ustanovení dohody „Obchod a práce“ a „Obchod a životní prostředí“ a chce se na tomto přezkumu podílet.

3.7. EHSV plní důležitou úlohu při zvyšování povědomí občanské společnosti v EU i ve třetích zemích o obchodní politice EU. Členové EHSV se věnují a nadále budou věnovat posilování spolupráce s občanskou společností ve třetích zemích, pokud jde o sledování toho, jak jsou sjednávány a plněny obchodní dohody EU. Tato aktivní činnost EHSV má zásadní význam pro posilování organizací občanské společnosti v zahraničí i pro další demokratizaci rozhodovacích postupů v oblasti obchodu.

3.8. I přesto, že se ustanovení kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji provádějí teprve poměrně krátkou dobu (od vstupu první dohody o volném obchodu nové generace, tj. dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou, v platnost uplynulo teprve šest let), zjistil EHSV, že bylo již dosaženo řady kladných výsledků, ale že existují i nedostatky, které je třeba analyzovat a poučit se z nich při nadcházejícím přezkumu kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji v rámci dohody CETA, i v souvislosti s dalšími obchodními dohodami.

3.9. Jedním z klíčových výsledků, jichž bylo díky kapitolám o obchodu a udržitelném rozvoji dosaženo, je vytváření interních poradních skupin, které občanské společnosti poskytují důležitou platformu umožňující sledovat plnění závazků přijatých v rámci obchodních dohod v oblasti lidských, pracovních a environmentálních práv. Podle EHSV je nicméně důležité rozšířit oblast jejich působnosti tak, aby byly pokryty také zájmy spotřebitelů.

3.9.1. EU by také v rámci svých pravomocí měla usilovat o rozvoj větší synergie mezi zněním kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a 27 závaznými úmluvami v oblasti životního prostředí a úmluvami MOP souvisejícími s unijním programem GSP+ (a také s požadavky ujednání „Vše kromě zbraní“ (EBA) kladenými na nejméně rozvinuté země).

3.10. EHSV oceňuje udělený mandát, aby zajišťoval obsazení určitého počtu členských míst a sekretariát pro šest interních poradních skupin, které byly doposud zřízeny na základě následujících dohod: dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou, dohody o volném obchodu mezi EU a Kolumbií/Peru, dohody o přidružení mezi EU a Střední Amerikou, dohody o prohloubené a komplexní zóně volného obchodu mezi EU a Gruzii, dohody o prohloubené a komplexní zóně volného obchodu mezi EU a Moldavskem, dohody o prohloubené a komplexní zóně volného obchodu mezi EU a Ukrajinou, jakož i pro poradní výbor pro Dohodu o hospodářském partnerství mezi státy CARIFORA a EU. EHSV se rovněž těší na svou další práci v interních poradních skupinách, které vzniknou v budoucnu, mj. ve skupině pro dohodu CETA a ve skupině pro dohodu o volném obchodu mezi EU a Japonskem.

⁽¹⁷⁾ http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditccplpmisc2016d1_en.pdf.

⁽¹⁸⁾ Dopis komisařky Malmström kanadskému ministru pro mezinárodní obchod, panu Champagnovi, říjen 2017, viz výše.

3.10.1. Upozorňujeme rovněž Komisi na nevyřešené otázky vyvolávající zmatky: první kvůli prolínání dohod EU o přidružení s prohloubenými a komplexními dohodami o volném obchodu (DCFTA) uzavřenými s Gruzíí, Moldavskem a Ukrajinou, mezi nimiž místní občanská společnost jen stěží rozlišuje, a druhá v souvislosti s širší úlohou fóra občanské společnosti, zejména v Latinské Americe, která vedla ke ztrátě zaměření a k oslabení klíčových poselství interních poradních skupin každé strany.

3.11. Zásadním problémem je však i nadále financování a zajištění zdrojů. V situaci, kdy existuje sedm monitorovacích mechanismů (pro šest dohod o volném obchodu a dohodu o hospodářském partnerství s CARIFOREM) a další mají vzniknout, mj. v rámci klíčových dohod s Kanadou a Japonskem, bude pro EHSV obtížné zajišťovat účinné fungování stávajících i dalších interních poradních skupin, které mají v budoucnu vzniknout, pokud-li jeho prostředky navýšeny. Komise by měla ve spolupráci s EHSV co nejdříve vypracovat systémová řešení a spolu s Parlamentem a Radou zajistit, aby na tyto monitorovací mechanismy byly vyčleněny dostatečné prostředky, které umožní jejich fungování a plnou účast reprezentativních skupin občanské společnosti.

3.12. Zásadně důležité jsou z hlediska EHSV účinné mechanismy vymáhání plnění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, jak je uvedeno v několika jeho stanoviscích⁽¹⁹⁾. Interní poradní skupiny mají jakožto monitorovací orgány důležitou úlohu při odhalování případů porušování závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje a zajišťování jejich účinného řešení. EHSV se jakožto aktivní člen interních poradních skupin EU významnou měrou podílí na jejich práci, a proto naléhavě vyzývá Komisi, aby byla ambicióznější, pokud jde o účinné mechanismy vymáhání. Ohledně Jižní Koreje EHSV poznamenává, že interní poradní skupina EU požádala Komisi⁽²⁰⁾ o zahájení soudního sporu, ale Komise tak – i přes pokus o řešení této otázky – dosud neučinila. EHSV v této souvislosti znovu opakuje, že „provádění aspektů dohody o volném obchodu, jež se týkají udržitelného rozvoje, a to především u pracovních otázek, však zůstává neuspokojivé“⁽²¹⁾.

3.13. EHSV se domnívá, že při zajišťování toho, aby byla dodržována pracovní a sociální práva, mohou hrát důležitou úlohu podniky, které mohou podporovat a uplatňovat zákony chránící práva zaměstnanců a vést sociální dialog s odborovými svazy, jenž umožní dojednat důstojné normy, a které tak mohou jednat přímo nebo v rámci svých dodavatelských řetězců. EHSV vyzývá Komisi, aby zajistila, že obchodní dohody budou podporovat slušné podnikatelské chování a bránit sociálnímu dumpingu a podkopávání sociálních norem a že za tímto účelem budou obsahovat doložky o sociální odpovědnosti podniků, které budou zahrnovat řádné závazky a budou v souladu s pokyny OECD v oblasti podnikání a lidských práv, jejichž součástí budou i ustanovení týkající se vnitrostátních kontaktních míst⁽²²⁾, která by měla být nezávislá a být strukturovaná tak, aby členy vnitrostátních kontaktních míst či dozorčího výboru pro vnitrostátní kontaktní místa byli i sociální partneři. Měla by být náležitě zajištěna pro odborné, personální i finanční stránce.

3.14. EHSV je připraven hledat nové způsoby, jak být Komisi nápomocen při zvyšování účinnosti nezávislých mechanismů vymáhání plnění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, v neposlední řadě i na základě práva reagovat v situaci, kdy jeho výhrady nejsou vyslyšeny. Jakékoli uložení případných sankcí, pokud je to nezbytné, by však muselo být diferencované.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV se domnívá, že by Komise měla přijmout opatření ke zlepšení účinnosti kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, aby bylo zajištěno dodržování sociálních, environmentálních, spotřebitelských a pracovních práv. Klíčový význam při tom má zvýšení účinnosti interních poradních skupin jakožto orgánů pověřených sledováním plnění přijatých závazků.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice, zpravodaj: pan Peel (UK-I) (Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 123), stanovisko EHSV Postoj EHSV, pokud jde o konkrétní klíčové otázky, jež vyvstaly v rámci jednání o transatlantickém partnerství v oblasti obchodu a investic (TTIP), zpravodaj: pan De Buck, spoluzpravodajka: paní Buzek (Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 30). Stanovisko EHSV Dohoda o volném obchodu mezi EU a Koreou – kapitola o obchodu a udržitelném rozvoji, zpravodaj: pan Fornea (RO-II) (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 201).

⁽²⁰⁾ Dopis komisaře Malmström týkající se vládních konzultací podle dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou, prosinec 2016, http://ec.europa.eu/carol/?fuseaction=download&documentId=090166e5af1bf802&title=EU_DAG%20letter%20to%20Commissioner%20Malmstrom_signed%20by%20the%20Chair%20and%20Vice-Chairs.pdf.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV Dohoda o volném obchodu mezi EU a Koreou – kapitola o obchodu a udržitelném rozvoji, zpravodaj: pan Fornea (RO-II) (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 201).

⁽²²⁾ Vlády, které se těmito pokyny řídí, jsou povinny zřídit vnitrostátní kontaktní místa, jejichž hlavní úloha spočívá v posilování účinku těchto pokynů prostřednictvím propagačních aktivit, vyřizováním dotazů a přispíváním k řešení problémů, které mohou v konkrétních případech vzniknout v důsledku oznámení nedodržování pokynů. Vnitrostátní kontaktní místa pomáhají podnikům a jejich zainteresovaným stranám s přijímáním vhodných opatření, která povedou k důslednějšímu dodržování těchto pokynů. Nabízejí mediační a arbitrážní platformu umožňující řešení praktických problémů, které mohou v souvislosti s prováděním pokynů vznikat.

4.1.1. EHSV konstatuje, že různé zainteresované subjekty předložily návrhy na posílení nezávislosti a účinnosti kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v obchodních dohodách, a sdílí názor, že je třeba důsledně podporovat plnění závazků přijatých v rámci těchto kapitol. V oblasti pracovněprávních ustanovení je to i návrh na zřízení nezávislého pracovněprávního sekretariátu⁽²³⁾ a mechanismu pro vyřizování kolektivních stížností, který je navržen ve vzorové kapitole týkající se práce⁽²⁴⁾.

4.2. EHSV vyhodnotil své zkušenosti s kapitolami o obchodu a udržitelném rozvoji. Na základě toho byly zjištěny níže uvedené nedostatky, o jejichž odstranění EHSV Komisi žádá:

- nevyvážené členství v interních poradních skupinách v EU i v partnerských zemí;
- nedostatek politické vůle některých partnerských zemí zřídit své interní poradní skupiny včas;
- nedostatečné financování interních poradních skupin v EU i v partnerských zemích;
- potřeba začleňovat do znění dohody ustanovení o pořádání společných schůzí interních poradních skupin z EU a z dané partnerské země, aby si obě strany mohly vyměňovat zkušenosti o společných projektech a pracovat na společných doporučeních;
- potřeba, aby se předsedové interních poradních skupin účastnili schůzí výborů pro obchod a udržitelný rozvoj a měli právo prezentovat postoje těchto skupin, tak aby mohly být připomínky občanské společnosti předány vládám;
- nereagování Evropské komise na stížnosti interních poradních skupin ohledně porušování závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje.

4.3. Členové interních poradních skupin z řad EHSV i další organizace zastupující podniky, zaměstnance a dobrovolnický sektor předložili řadu doporučení, v nichž Komisi navrhují přijmout opatření umožňující řešit nedostatky týkající se obchodních dohod i účinnosti interních poradních skupin, pokud jde o zajišťování toho, aby byla dodržována sociální a pracovní práva a environmentální ustanovení. Komise by je měla důkladně posoudit. Patří mezi ně tato opatření:

- podpora budování kapacit a lepší propagace a prezentace obsahu kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji občanské společnosti v EU i v partnerských zemích v době před vstupem dohody v platnost;
- zřízení nezávislého pracovněprávního sekretariátu a zavedení mechanismu pro vyřizování kolektivních stížností;
- zajištění dostatečného financování a zdrojů pro interní poradní skupiny v EU i v partnerských zemích, tak aby se na jejich činnosti mohli v plné míře podílet zástupci občanské společnosti a aby bylo možné financovat odůvodněné aktivity, mj. analytickou práci či semináře pořádané v době konání společných výročních schůzí;
- vybízení vlád partnerských zemí k urychlenému vytvoření interních pracovních skupin a poskytnutí nezbytné politické a logistické podpory jejich interním pracovním skupinám, při současném zaručení vyváženého členství v interních pracovních skupinách;
- vytvoření transparentnějšího a jednoduššího mechanismu pro vyřizování stížností;
- zahájení pravidelného dialogu mezi interními poradními skupinami EU, Komisí, ESVČ, Evropským parlamentem a členskými státy EU;
- vznesení požadavku, aby Výbor pro obchod a udržitelný rozvoj reagoval na otázky a na doporučení interních poradních skupin v přiměřeném časovém horizontu;

⁽²³⁾ Neoficiální dokument vycházející ze společného návrhu Evropské konfederace odborových svazů (EKOS) a Americké federace práce a kongresu průmyslových organizací (AFL-CIO), září 2016, <https://www.etuc.org/en/page/non-paper-introducing-independent-labour-secretariat-ceta>.

⁽²⁴⁾ Návrh vzorové kapitoly o zaměstnanosti pro obchodní dohody EU, který vypracovala nadace Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) ve spolupráci s předsedou výboru INTA EP Berndem Langem <http://www.fes-asia.org/news/model-labour-chapter-for-eu-trade-agreements/>.

- pověření interních poradních skupin sledováním dopadů všech částí obchodních dohod na lidská, pracovní, environmentální a spotřebitelská práva, nejen jejich kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji (EHSV s uspokojením konstatuje, že Komise tento návrh již zohlednila ve své zprávě vztahující se ke sdělení o provádění strategie „Obchod pro všechny“);
- prokázání plného dodržování osmi základních pracovněprávních úmluv Mezinárodní organizace práce ze strany partnerských zemí před uzavřením obchodní dohody. Pokud partnerská země tyto úmluvy neratifikovala nebo je řádným způsobem neprovedla, nebo pokud neprokázala stejnou úroveň ochrany, mělo by být požadováno, aby byl do kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji začleněn plán přijímání řádných závazků, aby bylo zaručeno, že se tak v přijatelné časové lhůtě stane;
- stanovení požadavku, aby jak vlády i společnosti působící na jejich území prokázaly dodržování norem uvedených v programu MOP pro důstojnou práci⁽²⁵⁾, které přesahují rámec základních pracovněprávních norem a vyžadují přijetí závazků týkajících se některých dalších práv, jako jsou například práva v oblasti rovnosti žen a mužů a zdraví a bezpečnosti.

4.4. EHSV je toho názoru, že výše uvedená praktická doporučení mohou být provedena beze změny kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v jejich stávajícím znění, a že by proto měla být provedena bezodkladně.

4.5. S ohledem na zajištění účinnosti monitorovacích mechanismů považuje EHSV za zcela zásadní, aby tyto mechanismy mohly nezávisle aktivovat zahájení vyšetřování případů porušování závazků přijatých v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje. Budou-li takové případy zjištěny, měl by být neprodleně zahájen postup pro urovnávání sporů, včetně pověření ke skutečnému vymáhání dodržování předpisů. EHSV poznamenává, že v obchodních dohodách různých zemích, včetně Spojených států a Kanady, existuje řada různých modelů, které zahrnují možnost ukládat v případě nedodržení závazků významné pokuty.

4.6. EHSV lituje, že neformální dokument zjevně navrhuje, že výše pokut či sankcí stanovených v obchodních dohodách může být posuzována pouze na základě jediné soudní žaloby proti Guatemale, kterou proti ní vznesly Spojené státy na základě dohody CAFTA⁽²⁶⁾. Neúspěch Spojených států v této věci však nesouvisel s dostupností či nedostupností sankcí, nýbrž s úpravou povinností stanovených v kapitole týkající se práce, která je obsažena v dohodě CAFTA. Tato kapitola obsahuje zákonný požadavek, aby k uložení sankcí opravňovalo porušování pracovních práv jen tehdy, když k němu dochází „způsobem poškozujícím obchod“. Porota však v tomto případě dospěla k názoru, že i když docházelo k jednoznačnému porušování pracovněprávních norem MOP, nebyl dodán dostatek důkazů, z nichž by vyplývalo, že k jejich porušování docházelo „způsobem poškozujícím obchod“. Komise musí dále zkoumat stávající sankční mechanismy obchodních dohod, jejich dosavadní používání a případná omezení a zároveň vzít plně na vědomí, že skupiny občanské společnosti vyjádřily s ohledem na jejich uplatňování nejen svou podporu, ale i vážné obavy.

4.7. Přístup Spojených států k sankcím má i některá další omezení, která se týkají přípustnosti, oblasti působnosti a doby trvání řízení, v jejichž důsledku tento sankční přístup umožnil vyřešit jen velmi malý počet případů. Komise by se měla z omezení sankčních mechanismů, které jsou součástí obchodních dohod uzavřených Spojenými státy, jakož i některými dalšími zeměmi včetně Kanady, poučit a měla by na základě toho zhodnotit a zlepšit účinnost vymahatelného mechanismu dodržování právních předpisů, který by se mohl stát součástí kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Jedním z potenciálních omezení je riziko, že by EU odradila obchodní partnery od zahájení jednání nebo by oslabilu svou pozici při těchto jednáních.

4.8. EHSV je připraven pomoci Komisi s vytvořením účinného mechanismu, kterýlepší uplatňování a monitorování kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách EU o volném obchodu a zajistí vymáhání plného dodržování pravidel. Může při tom vycházet ze zkušeností jiných zemí i z návrhů, které vypracovaly skupiny z podnikové, environmentální a zaměstnanecké sféry i z dalších oblastí občanské společnosti.

V Bruselu dne 14. února 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽²⁵⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-integration/documents/publication/wcms_229374.pdf.

⁽²⁶⁾ Viz <https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/trade-dispute-panel-issues-ruling-in-us-guatemala-labour-law-case>.